

ივერია

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს			
თვე	მან.	თვე	მან.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი — ერთა შურო

1877—1891

საზოგადოებრივი და სალიტერატურული გაზეთი

1877—1891

„ივერია“

გამოვა 1891 წელს იმევე ბრატონით, ბრატონს ხაქმდე-
ვისა და მისი დაიკვეთა ბრატონი ამ 1891 წლისათვის მიხარათოს.

ბრატონი: ა) თითონ რედაქციის, ნიკოლოზის ქუჩაზე, ვარანკოვის ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინისკის სახლში, № 21; ბ) ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების* კანცელარიას, სასახლის ქუჩაზე, თავდა-ახუნურთა საადგილ-მამული ბანკის ქარავლის გა-
ლერეაში.

ტფილისის გარე მცხოვრებთა უნდა დაბარონ გაზეთი შექმნის ადრესით:
ტიფლის. Вь редакцію грузинской газеты „ИВЕРІА“.
რედაქცია ამისთანავე აცხადებს, რომ ფა გაზეთის გაზეთის გამო მას-
სის მუქედ იქნება მართლაც იმ სულის-მომწყურთა წინაშე, ვინც გაზეთის დაკეთ-
ისათვის შესაყარებს ფულს პირდაპირ რედაქციაში და ან წარსართვის გამავრცე-
ლებელ საზოგადოების* კანცელარიაში წარმადგენს, ანუ გამოცხადებს.
გაზეთის ფასი დასაქმებულთა გაზეთის სააგროშივე, ხოლო სრული პირიანი გაზეთის
დაკეთვის გამოცხადებულა უნდა იქნება გვერდზე.

„ქართველთა ამხანაგობის“

წიგნის ძალასია
1-ლ სემპეგრადზე
ვადავა საკუთარ სადგურში იმევე
(ლორის მელიქოვის) ქუჩაზე, ალექსან-
დრის ბაიში, ქაშვილის ეკლესიის
პირდაპირ, კუთხეში. (5-0-1)

ახალი ამბავი

* შაბათს ამ თვის 10, მის
იმერატორების უზღუდლობის, მე-
მედიერე ცესარევის პეტროგრადში
მშვიდობით დაბრუნების გამო ახალმა
ებრათელთა რაინომ ბა-მე ვინაშა
სინავოგაში პარაკლისი გადაიხდა. პა-
რაკლისზე დიდ ძალი ხალხი დაესწრო.
ბ-მე ვინაშა ებრათელი აუხსნა ამ
დღის შინაშელობა.
* კავკასიის მთავარ-მართებელი
გენერალ-ადიუტანტი შერემეტევი,
როგორც დღემით იუწყებოდნენ, კის-
ლოვლადკილამ ტფილისში ამ თვის

28 გამოეგზავრება. თუ ამ დრომდე
კავკასიის გზის გაკეთება ვერ მოასწრეს
მაშინ მთავარ-მართებელი გაემგზავრე-
ბა დარუბანდსა და შემახიანე-ტფი-
ლისში, რათა ჯარის დიდს აღლუ-
მებს დაესწროს. თუ ამ თვის 31
ვერ მოასწრო ტფილისში ჩამოსვლა,
აღლუმები დროებით გადაიდება.

* ჩვენ მოგვივდა თავ. მამია გუ-
რიელის ძეგლის ასაგებად ოცი მანეთი
სოფ. გვეულის მცხოვრებელ ორნისმე
მდივანისაგან და ხუთი მანეთი ქუთა-
ისიდან, გიორგი სამონის ძის წე-
რეთლისაგან.

* ილისის უკანასკნელს კვირა-
ში და ამ თვის 1-ლ რიცხვამდე
8-მდე ე. ი. ორი კვირის განმავლო-
ბაში, ავად გახდა ჩვენს ქალაქ-
ში: ყველიანი 25, ამთვან ვარდა-
ცვლა 9 კაცი; ხუნავით გახდა ავად
6, ვარდაცვლა 2.

* კარგი აზრი მოსვლია ჩვენის
რკინის გზის მმართველობას: რკინის
გზის ღირსი და გზე მოსამსახურ-
დარი ახალგაზდა თუში. ჩერქესკა
ავტო.

ფელეტონი

ბა-წიფილი
(კოლეგია ერთი მოქმედება)
ფრანგულიდან.
მოქმედება.
გიქუე კარაპეტჩი ოქროვევი, 50
წლის მდიდარი კაცი. ღვინის სარ-
დავი აქვს ტფილისში, საკუთარ სა-
ხლში. თითონ სოფლათა ვასული
ქართლისკენ, ვინახებს უფლის, მაგ-
რამ მინც ქალაქის სახლში თავის-
თვის აქვს სადგომი სარდაფის ზემოდ.
კაბა-ახალუბში გამოწყობილი ქარ-
თულად, დარბაისორად.
ვიქსამედი. ამისი კოლო, 45
წლისაა, ქართულად არის ჩამოთლი,
ძლიერ კრუა.
ანტუ—ამათი 18 წლის ქალი; ლა-
მაზია, სრული, მარდი და თამაში.
არამე მართლმადიდებელი—შემდე-
გული, მაგრამ უსწავლელი ახალგა-
და ბაზანი, სეროთიანია.
ფლო-ვეფხვაკური—ნასწავლი, დი-

დარი ახალგაზდა თუში. ჩერქესკა
ავტო.
ივანოვი—აქისის მოხელე, მე-
ზობელი ვიქსამე. შუა ხნის კაცია.
კნიაზი დევან იარამაშვილი—
კახტან არტილერისა, 32 წლის
კაცი.
ივანია—20 წლის ბიჭი, სარდა-
ფის მასხურია.
მოქმედება სწარმოებს სარდაფის ბნელს
ნაწილში, სადაც ღვინოების საწყობია. ივ-
ანოვი სასთელი უნაია. მონაშს ჩამწვრიბე-
ლი რუმბი, ბოჩევი, ტრევი, ტკეპრო-
ბი, ხელადები, ძაბრები, ბოთლები, ორო-
დ ტაბურეტა.

ს ც ვ ა I
ივანია მარტო
ივანია (ტეკლარას ჭეჭრას) აბა,
ბიჭო ივანია, დატრიალი... საცა
ჩემი ბატონი უნდა ჩამომანდეს. სო-
ფლადა ცხოვრობს, ვინახებს უფლის,
მაგრამ არ შეიძლება ყოველ კვირას
არ ჩამოხვედნის თავის სარდაფს. კოლო-
შვილსაც თან ჩამოვიყვანს ხოლმე.
მერე გაუქმდება თუ! თქვენც არ
მომიკვდით... ფული ბლომითა აქვს,
ჩაჯდება ვაგონში და ბრავანის ჩამო-
იტანს ქალაქში. ამ სათაში ჩამო-

რე დარაჯებისათვის ნაბდე-
ბი უნდა შემოიღოს. დიდად სა-
ქირო იყო ესეთი დამარება, რადგან
წვიბა-სუსტინა დღეებში ხშირად
ვერც-ვი გამოდიოდა გარე დარაჯი
და ამ გვარად თავის მოვალეობას
კარგად ვერ ასრულებდა.

* თუ, ვინცობაა, ჩვენი მხრის
ოსმალეთში ხოლგაან ქირი
გაჩნდა, კავკასიის მთავრობას ნება
მიეცა ხუთი ათას თუნანდ ფული
დაბაროს და ამ სენის ჩვენს ქვეყ-
ნაში შემოსვლის ასაღებად საშუა-
ლება რამე იხმაროს.

* სახელმწიფო რკინის
გზებზე პენსია უნდა დააწე-
სონ იმ მემშინებისა და კონდუქტო-
რებისათვის, რომელნიც 25 წელიწადს
იმსახურებენ.

* დარისან თევზადე რკი-
ნის გზის მმართველობას უფიროდ ათას
თუ მანს, რადგან მემშინედ ყოფნის
დროს დასახიბრებულყო. ეს საქმე
9 ამ თვეს, ტფილისის ოლქის
სასამართლომ მოისინა და მიუსაჯა
დარისან თევზადეს საშუალო პენსია
თვეში ოცდაათმეტი მანეთი,
რომელიც რკინის გზის მმართველობამ
უნდა აძლოს.

* ტფილისის სახელმწიფო
სასწავლებელში ამას წინად
მომხდარ უწესოების შესა-
ხებ, როგორც ჩვენს მითხველებს
ვაცნობდა, კომისია იყო დანიშნული,
რომელსაც უნდა გამოეკვლია მიზე-
ზი ამ უწესობისა. ეს უწესობა ის
იყო, რომ ამ სკოლის გამგებელსა
და მოსწავლეთა შორის უთანხმოება
ჩამოვარდა და ბ-მე დირექტორმა
რამდენიმე მოსწავლე თავის ნებით

ყოფს თავს აგერა ამ გვერდის კარი-
დამ (კაბას თაშო აწყურეს გვერდის კარს)
და ჩამოხადებდა თავის მოხლებდ მუ-
კლით... აი რა ბარათი გამოეგზავნა
ბ გუშინ (დავადეს გახურად ტეკლარას-
ნას და კოთხულობს): სწორედ ხელ
უნდა გადავიღოთ რა-წიფილის ბოჩ-
ე ბოთლებში და ტეკლარებში (ხელ
აწყურეს ბოჩისაყეს) აგერ ეს ბოჩა ვა-
ხლავთ. ბატონო, მეოთხე წელიწადი
მოდილი, რაც ეს ბოჩა ვაუსწავლია
და შოგა მეადგება ღვინო... რისთვის?
აქამდე ასევერც გაიყიდებოდა, მაგ-
რამ ბატონს არა მსურს... (კაბას-
ხლობს). * შაბათ დღეს ივანია მარტო
ბოთლები და ტეკლარები პრეცესის,
მანამ დაემინებოდნენ... კვირა დილით
თავ დარე ვალდებულ და დანარჩენი
ბ-მინ დატრეცოს. ჩვენ დილის პოე-
ზიად მანდა ვართ. უფოვედ ყველა-
ფერი მხად უნდა დახვედეს, რომ
კვირასვე მოვიტოვო რა-წიფილის გა-
დაღლებს" (ისე ტეკლარას ბურჯის შუ-
ფავს). კი მოვედინა ჩემს ბატონს,
კარგს ღვინოსაყურს მაგი ვაღუბდის
ქალბატონსა და ბარისანს... ვინა-
ვლე ბარისანს კოკან სულში... მა-

კიდევ დიობოვა სასწავლებლიდან
1-ლს ოქტომბრამდე.

ესლა „ნოვ. ობოზრ.“ იუწყება,
რომ ამ უთანხმოების გამოსაწვევად
დანიშნული კომისია უკვე შესდგო-
მა იმ მოსწავლეთა უთანხმოების
გამომიბებს, რომელნიც ბ-ნ ხარკო-
ვისსვე განკარგულებით დათხოვნილ-
ნი არიან სასწავლებლიდან.

სასწავლოთა, —ამობს გაზეთი:—
რომ ყოველივე უთანხმოება ამ სას-
წავლებელში მომავალ ენკენისთვემ-
დე მოისხოს, სანამ სწავლა დაიწყე-
ბოდეს, და ჩვენმა ქალაქის სამმართვე-
ლომ ისეთი ღონე იღონოს, რომ
გამოიბოს საქის ვარგებობა ბ-ნ ხარ-
კოვის მეთაურობით ამორჩეულმა კო-
მისიამ, როცა, არა თუ დირექტორის
მხერ ამორჩეული ბრალდებულნი შე-
კრდები, სხევიცა დათხოვნილნი
არიან ამ ვადალ?..

* ახალციხეში სატყეო სამმარ-
თელოსთან დაარსებული დაბალის
ხარისხის სატყეო სასწავლებ-
ელი ამ სასწავლებელში შესწავლ-
თათვის ეგზამენი დანიშნულია მომავ-
ალ სექტემბრის 1-ლ რიცხვსა.

* ქუთაისის გიმნაზიის
მთავრობა იუწყება, რომ ყველა
კლასებში შესასცვლელი და
განსამორბელები გამოცდა გიმნაზიის
მოსწავლეების დანიშნულია ამ თვის
21, 22, 23 და 24 რიცხვებსა.

* ნიკოლოზისპირეულ-დაწყებით
თორ-კლასიანი სასწავლებელი, რო-
მელიც ქალაქის მესხურ ნაწილში,
გისთანა ღამეში ქალი მე ჯერ არ
მინახავს... მერე დღეს მინც არა ჰმა-
რთავდნენ ღელას... სწორედ ვერ
უნდა იყოს ჩვენი ბატონი სრულ
ქუთაი... ამა რა დროს ღვინის გა-
დაღება იყო!

ს ც ვ ა II
ივანია და გეჭუე ოქროვევი
გიქუე: (გვერდის კარადამ) ივანი-
კა... ბიჭო ივანია! სადა ხარ?..
ივანია. ჰაი, ვაგიწყრა ჩემი ვამჩე-
ნი! ქე არ ჩამოსვლია კიდევ! (ხმს
სდევს) რ გნებავს, ბატონო? აქ ვა-
ხლავარ...
გიქუე. მან რას აკეთებ?..
ივანია. ბოთლებსა და ტეკლარებსა
ვრეცხამ.
გიქუე. ჰაი, გიშველა ღმერთმა!..
მეც ცხლავ მანდა ვარ.
ივანია. (მოწყურეს მსხეობას) ჯან-
დაბას წასულა შენი თავი და ტანი!..
ჰაი, დავტრიალდ, თორემ მავდენი
არა დამირეცხნია-რა. გამლანდაღს
სწორევე...
გიქუე. (კაბაზე ჩამოდას, სულში სან-
თლად უჭირავს) აი, ჩვენც ჩამოვედით
სოფლიდან... აბა, ჩემო ივანია, რამ-
დენი ბოთლი და ტეკლარა გარეცხე?

გაზეთის დასაქმებულ და კერძო განცხადებამ
დასაბუჯლად უნდა მოვარდნ: თითონ რედაქ-
ციას, ავტომა, ბეჭდვის ქარხნად, ვარანკოვის
ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინისკის სა-
ხლში, წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგ-
ადოების განცხადებებს, სათავად-ახუნურთა ბან-
კის სახლში, სასახლის ქუჩაზე.
ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტატი-
კის რვა კაპიკი.

ბატონო ივანია სახლში იმყოფება,
აქხადებს, რომ წყლის ამ სასწავლე-
ბლის მხოლოდ ზარეფას და მესხურს
განყოფილებაში თავისუფალი ადგი-
ლი და ამ განყოფილებაში შემ-
სვლელთა მსურველმა თხოვნა უნდა
პირდაპირ სასწავლებლის ზედამხედ-
ველს მართავს ყოველ-დღე, დილის
7 საათიდან 10 საათამდე, კვირა-უქ-
მეებს ვარდა. შესასვლელი ეგზამენები
ამ თვის 28-სა და 31 რიცხვს იქნე-
ბა, ხოლო ამ სასწავლებლის მოსწა-
ვლეთა ხელ-მეორედ გამოცდა—24-სა
და 26 მარტიდან ითვება დილის 8
საათიდან. სწავლის გადასახალი წე-
ლიწინში ერთი თუქსია.

* ამ თვის 15-დამ ბაქოს მხა-
რის ამირებენ საქონლის მატარებლე-
ბის მისვლა-მოსვლა ვაჭარობ, ევ-
ლახის ხიდის ვაკეთების გამო. სახალ-
ხო მატარებლები ერთი ხილს აქედ-
გან მოვა და მეორე ხილს იქიდან,
ბორანი მდინარე შტკვარზე ვაღონ
და გადასდებიან. ამის გამო საფოს-
ტო მატარებლები დაგვიანებით იე-
ლიან და რამდენამდე დღესაც ნავით
გაძვირდება.

* საფოსტო და სახალხო მატარ-
ებელი მათშიდამ ტფილისში მო-
მავალი შაბათს ღამეც დაგვიანდა ორის
საათით, რადგანაც საღურეს კასპს
და ქანს შუა ვაწვეტილიყო საქონ-
ლის მატარებელი და გზზე დარჩენი-
ლიყო 13 ვაგონი, რომელიც სხვა
ორთქელ-მაგალით მიიტანეს რკინის
გზის საღურეს. მატარებლის მოს-
ვლის კარკამ არ დაუცადა, ეტლე-
ბიც დაიწყო ცოტა იყო და მტვარე-
ბი ორ მანეთ ნაკლებ არ მიჰყავდა.
სხვათა შორის ახვე მატარებლით
გზარიდან ჩამოვიდა ტფილისში სამ-
სახურს ვარგე მყოფი პოლკოვნიკი

ივანია. ორის ცხრა ბოთლი ვაგ-
რეცხე, ბატონო. შეხედეთ, როგორ
მატარებელი ჩამოაშვერიე. თერა-
მერე ტეკლარა ვავსებოდა, მეტვარე-
მეტვარე რაჩები, ავტო, სულ ვაგერი
კიკნებოთა ჰკილიან ღურსმებზე!
გიქუე. ჰაი, მე ყურეშსალო, შენა!..
აქამდენი რა აკეთე, ჰა? მხარეთმოზე
იყავ წამოთრეული, ვინა!..
ივანია. მაგას რათ ჰმანებთ, ბა-
ტონო!

გიქუე. ხმა ჩაწყვიტე-მეთქი!.. მოდი
და ენდე მოგამაგრიეს! მე იქიდან
ჰაიბათა ვწერ—ბოთლები დარეცხი-
ლი დამხვედრე მეთქი, და ეს-ვი აქ
განცხადებ! ორის ცხრა ბოთლი
რა მაღამო უნდა დადაოს ამოღენა
ბოჩის... ტეკლარების ვარდა ორის
თახშირე ბოთლი მინც საქონია...
ქე, რა ვაფუქობა, იმე უნდა ვაგეჭუ-
ეებოდე. ვაწი, ოროდღე ტეკლარა
გამომიტა, მე ვაგრეცხე. ვაიქე, ბა-
რისანსა და ღვინოს. უთხარე, მოვი-
დენ, იმანც ბოთლები რეცხოს, თო-
რემ დღეს ვერ მოვიტრებოთ რა-წიფი-
ლის ვაღაღებას. (ვაჭარას სანთლს
და ბოთლებს ახლა დასდევს) რა სა-

იოსებ შადინოვი, რომელსაც ეტლი ვერ იზიარა და მის მოლოდინში თავისი ბარგი სადგურის ბაღთან დააწყა...

ამ გამად პოლიცია. დაეძებეს შორაბანის მახრის მცხოვრებელს ინეს ძენდის, რომელსაც მოუტაცეს ისე ახალგაზდა ქალი შუშანა გლახუა.

გუმბინ ტფილისში ჩამოვიდა ზარიანის საფრანგეთის ნასწავლი იული შანსელი, რომელიც მოგზაურობს კავკასიის სხვა-და-სხვა მხრის გამოსავლებად და საქართველოს შესასწავლად.

ქალაქის გამგეობამ შეკრიბა ცნობები, რომელსაც ეგვიპტეში სიხოვად ბ-ნი გუბერნატორი შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოთხოვნილებით. ეს ცნობები შეეხება ჩვენის ქალაქის საბჭოში ამომრჩეველთა რაოდენობას, წოდების გარჩევით. სამინისტრომ საკომო იმითმ სერეი ეს ცნობანი სერეი ამ მოკლეს ხანში, როგორც ჩვენ მიუთხვებესაც მოხსენებდათ, ახალი ცვლილება უნდა მოხდეს საქალაქო დებულებაში. გამგეობის ანგარიშით, აქამდე ამომრჩევის უფლება ჰქონია:

Table with 4 columns: სქესი, 1 სქესი, 2 სქესი, 3 სქესი, სულ. Rows include თავად-პრსუიტი, მოქალაქეები, ეკლერები, მოქალაქეები, სოფლები, სხვა-და-სხვა, სულ.

ახლის ცვლილების მიხედვით ქალაქის გამგეობამ ამომრჩეველთა რიცხვი იანგარიშა:

უძრავი ქონებათა კუთვნილების ძალით 3281 კაცი; 2) სხვა-და-სხვა დაწესებულება 32, 3) 1-ლი გილდის მოწმობით 24, სულ 3337 ამომრჩეველი.

მეორე გილდის ვაკრები, რომელ-

ქორა ირ-ირი სანთელი არ იწოდეს. ერთი კმარა! ივანიკა. (გაბრადს კარადამ იმხის) ბარიშნა... ჰა, ბარიშნა... ხმა ანუტასი. რას მეძახი, ივანიკა? რა გინდა!...

ივანიკა. ბარიშნა! მომბანდი, ბატონი გეძახის. ხმა ანუტასი. მერე, სად არის მამანეში? სირდაფში? ივანიკა. დიად, სარდაფში გახალეთ.

ხმა ანუტასი. მანდ რა მინდა! სარდაფში სირდაფის გული არა მაქვს მე.

გიტუა. (რომელმაც გახსნა კაბა და შემოარტყა დასტამად) რაო, რაო? როგორაო! რა მძანა მეგ ქალბატონმა? გული არა მაქვსო! (მამანეშს გუგუნდას კარგბანს) ქალბატონო! უფორილესაა გაზობო, აქ მომბანდეთ, ჩემბანდა!

ხმა ანუტასი. ჰო, კარგი, კარგი, მოვიდითა... ნეტა ჩემისთანა უბედურ კიდევ იქნება ვინმე?... დასწყევლა დღერთმა ჩემი ყოფნა.

გიტუა. რას ამბობს? რაო? ივანიკა. (ტყუპორას ჭყარეს) მოგახსენებ: დღერთმა ჩემი ყოფნა დასწყევლოსო.

თავ უძრავი ქონებას აქვთ და ახლის დებულების ძალით ამომრჩევის უფლებაც იქნება—290 კაცია; ხოლო რომელიცა უძრავი ქონება არა აქვთ, მაგრამ აქამდე ამომრჩევის უფლება ჰქონია, —285 კაცია.

ამ გვარად, ვაგეობამ მომავალი-სათვის ესე იანგარიში წოდების მიხედვით ამომრჩეველთა რიცხვი:

Table with 3 columns: I კრებულსა, II კრებას, სულ. Rows include თავად-პრსუიტი, სპ. მოქალაქეები, ეკლერები, მოქალაქეები, ხელისნანი, სოფლები, სხვა-და-სხვა დაწესებულებანი, სულ.

საეკეოა ეს ნანაგარიშევი რიცხვი წოდების მიხედვით, რადგან არაფრით დასაბუთებული არა აქვს გამგეობას, ხოლო აქტრებით და ავგეტების ცალიერის სიტყვიერის გამოკითხვით არ გვერინა ნამდვილი იმართლე შეეცტეთ. სამინისტრო-კი იმის გარჩევაში არ შეეა, როგორ და რა ნარად ჩვეულთა წოდების გამგეობამ ამომრჩეველთა წოდების გამგეობაში ამომრჩევის რიცხვი იქნება მიღებული, რომელიც ზემოთ მოყვანილია. ვინ რამდენია ამომრჩევი—ამას-კი დიდი მნიშვნელობა აქვს სამინისტროსათვის.

კავკასიის გზის გაკეთების შესახებ ინტერნა ბ-ნი გუბრინი შეათულებს წოდების ყაზბეგად ამ თვის 11-ს დღეში იუწყებინა შემდეგს: ცხენოსანთათვის ბილიკი გაკეთდება ცხრადღის შემდეგ. გულეთის კლდე ძალიან მაგარი და ძნელი მოსარღვევი აღმოჩნდა და ამიტომ მუშაობას ძალიან ავიანდა. ცხენოსანთა გასაღვლ გზის მალე გასაყვებლად ბილიკი გაკეთდება ბოძებზე. ფეხით მავლის ბილიკი უკვე გაკეთდა და იმავი გზა უშობრად შეიძლება. დარიალის ბურჯზე ასასვლელად თოკის ხილი ჩამოკიდებული. ამ თვის 29-მდე ეტლების მისვლა-მოსვლა ყოველად შეუღლებელია. გულეთთან გაკეთებულია ქვეითი მოსარღვეთათვის დროებითი ხილი. ესლა მგზავ-

გიტუა. მაგაზე უბედული ქალი ჯერ არ მინახავს!.. სულ დღის ბრალი კია!.. ჰო, ღმერთმანი, იმისი ბრალი!

ს ც ე ნ ა III

ივანიკა და ანუტა ანუტა. (ჩამოხდა სისთავით) აბა, რა გინდათ? ან მოვიდეთ.

გიტუა. (დახარბეს ჭყარეს) რა გენბავთ!.. ან მოვიდეთ!.. სადაღური სიტყვა-პასუხით! მანა ვერა მითხავ: მამლო, თქვენ გეძახითო!.. ამას რა დიდი რამ უნდა! მაგრამ აღბათ გეშინინა, ვი თუ დარბაისლომა სიტყვა-პასუხმა ენა მომტყობო!..

ანუტა. ღმერთო ჩემო! შენ იმისთვის ჩამოგვევართ სოფლდამ, რომ გვიანძლია და გვათარიო ხოლმე. სხვა არაფერი!..

გიტუა. გვიანძლია!.. აბა სადა გვიანძლია!.. მაგრამ რატო მეგ სანთელს არ ვაანვლებ! ქალი, ე ყოჩაითიანობა მინაც ისწავლე, თუ სიტყვა პასუხიანობა ვერ ვისწავლია!..

ანუტა. რა წყალში უნდა ჩავერდებო! დღერთმა ჩემო! ერთი რაღაც სანთლის ნაწიწი გინა ღირს მეგ საყვედურთა!..

გიტუა (გამოგვჯავს სისთავს, შუე-

რები ღირსმდე მიდიან ეტლებით, ვერისიანად გულეთამდე ცხენით, რვა ცხენის მანძილზე; შედგენ ვიდიან მინარე თერგზე და იქამდე ეტლითვე განაგრძობენ გზას. საეტლო გზის გაკეთების აპროლებს დარიალის ხილი, რომელსაც დიდი ვაკეთება უნდა.

აფთიაქებში მოსწავლე ყმაწვილი კაცები, სამის წლის სამსახურს შემდეგ, მიდიან ხოლმე შიდა რუსეთში და იმ უნივერსიტეტში, სადაც სავიშო განყოფილება აქვს, იქვრენ ეგზამენს პროვიზორის თანაშემწეობის მიწოდების მისაღებად. აფთიაქებში ყმაწვილი კაცები მხოლოდ პრაქტიკულად სწავლობენ სა-აფთიაქო საქმეს, ხოლო მარტო ეს არა კმარა და თეორიული კოდანი მოითხოვებთ უნივერსიტეტში გამოცდის დროს. ამიტომაც აფთიაქების შეგირდებს, რუსეთის რომელსამე ქალაქში მისვლისა, ფარმაკეტიკ ვინ-ფე უნდა ემოვნა, რომ მომზადდნენ ლიკენენ იმის შემწეობით და მერე ისე წასულიყენენ უნივერსიტეტში გამოცდას.

დღეს ეს ვაკრებება ჩვენს ყმაწვილებს თავიდან ასკილდებათ, თუ საქმე რიგინად მოეწყა. ერთი წელიწადი იქნება, რაც ტფილისში და-არსდა ახალი საზოგადოება, რომელსაც „კავკასიის ფარმაცეუტის საზოგადოება“ ეწოდება. ამ ახალ საზოგადოებას უმუშავდომლა მთავრობის წინაშე, რომ ნება მოგვეკით ტფილისში საქმიო ლაბორატორიისა და ისეთი სკოლის გამართვისა, სადა აფთიაქებში მოსამსახურე შეგირდებს ადგილობრივებ შეეძლებდ მომზადება საფარმაკეო ასპარეზულ მო-ლაგეობისათვის. ეს თხოვნა „საზოგადოებისა“, ვისაც ჯერ არს, შეუწყნარებთ და ნება დაურთავთ კიდევ ზემოთხსენებულის ლაბორატორიის და სასწავლებლის დაარსების ჩვენს ქალაქში.

როგორც ამბობენ, მასწავლებლად მოწყველნი იქნებიან ჩვენისავე ქალაქის ფარმაკეტიკი და მათ შორის რუსეთიდან ჩვენში ახლად ჩამოსული ბ-ნი ვილარსტი, რომელმაც ა.

ბუჯაფს და მისს დასდგავს). ერთი დამიხეთ ამ ნესტან-დარეჯანს!.. რა ქალი და!

ივანიკა. (თავისთვის) ენაცვალის მაგას ჩემი საწყალი თავი! მაგას ვინ შედერბა!.. შენი თავის ვაგბთქამ, სწორეთ შენა გვაგს!..

გიტუა. ჰო, ქალბატონო, მე თქვენ იმითმ დაგიხსენეთ, რომ მომხსენებინა თქვენთვის—დღეს რა-წითელი უნდა ვადავილოთ ბოთლებში.

ანუტა. დიდათ მობარული ვარ, მაგრამ მე რა!.. ვადაილეთ.

გიტუა. (დაგინათ), თქვენ რა, ათაფერი! მხოლოდ ჩვენ ვინდა გართობათ—დიდი კოდო ხომ არ ვახლდებთ, რომ თქვენც დაგვემართო და ერთი ათიოდ ბოთლი ვაგვირეცხოთ?

ანუტა. უკაცობათ, მე არ შემიძლიან! დღეს კვირაა!..

გიტუა. რაო, რაო? უკაცობათაო!

ანუტა. ამასთანავე დღეს დღეს დღეობა.

გიტუა. ეგ მე შენზე კარგად ვიცოცი და საჩუქარიც დავუშვად ელისაბედს.

წერილის აფთიაქი თავის საკუთრებად შეიძინა. როგორც გვიხსენებ, ბ-ნი ვილარსტი მოსკოვშია ბევრს ყმაწვილ-კაცობას აშხადებდა თურმე უნივერსიტეტში შესასვლელად.

ამ დღებში ვაცნობთ მკითხველებს, რომ მთავრობამ და-ბატამრება და ფულიის ჯარი-ბა დააწესა იმ აქციონერის დასასჯელად, რომელიც თავის აქციების ისეთ კაცს ვადასცემს აქციონერთა საზოგადო კრების დროს, რომელსაც წესდების ძალით უფლება არა აქვს კრებას დაეწეროს.

ახლა გზ. „სოვ. გრმა“—ში ვკითხვლობთ, რომ ამავე სასჯელს მიეცემა ისიც, ვინც ვანზახს სხვის აქციებს იღებს და იმით წარსდგება, ან დააპირებს წარსდგობას აქციონერების საზოგადო კრებაზე; აქციების შესაკუთრეს სახელითაო. ამას ვარდა მის მოსამსახურე საკვიდრო დაწესებულებისა, ან სააკციონერო საზოგადოებისა, რომელსაც ეკოდანება მე-სიყალბე და ვანზახს ნებას მისცემს სხვის, რომელსაც ამის უფლება ან სულ არა აქვს ან, თუ აქვს, უფრო ნაკლები, დასჯილ იქნება ციხეში დაწყვედვითა და სამსახურიდან დათხოვნითაო.

სომხ გზ. „არმანსაქა“ იუწყება: ექმნიანის სინოდმა ვადასწყვიტა, რომ იმათგან სამი სწავლადამთავრებული, რომელნიც წლის ექმნიანის სასულიერო აკადემიაში კურსს ათავებდა, სამს ღვარგარედ გაიგზავნოს, რომ სხვა-და-სხვა საგნების მასწავლებლებად მომზადდნენო.

ქართველთა დრამატული საზოგადოების გამგეობის ორი ორიგინალური პიესა მოსვლია ჯილდოს მისაღებად: თან-მოქმედებანი ღრამა „გზა გამარჯვებულად და ბანკოტისა“ და „სამ-მოქმედებისა ღრამა“ „სასუფელა თავისუფლად“. როგორც ამ პიესებს, აგრეთვე სხვებსაც ვაგებობა საზოგადოების განჩილებული სექციების პირველ რიგებშია, ამბობს ვაგეთი „სოვო ობოზ“.

იგივე ვაგეთი იუწყება, რომ ქართველთა საჩუქარია? მაინც, მამილო, გთავყუა!

გიტუა. (ტყუპორას ჭყარეს) მოითმინე ჯერ კოტა ხანს!.. იმის ნახვასაც მოესწრობო!.. ეხლა-კი დღდომურის დღეობა სულაც ხელს არ შეგვიშლის, რომ ბოთლები გრეცხოთ.

ანუტა. ძალიანაც შეგვიშლის და ამიტომ ნურას უკაცობათ.

გიტუა. შენ ვი, ვარცხენ, მეთქი, თორმე ხო იცი!..

ანუტა. არ ვაგრეცხავ, არა არა!.. თავის დღეშია არა!..

გიტუა. ვარცხენ, თორმე ინანებ, ანუტა; თავი არ მამეცვლება, თუ მეც შენ არ დაგვემართებ, ვაგბოვების იმედ ვადაიწყებებ—შენს დღეშია ქმარს ვერ ეღირსებ. მწილობით ვადავამეცვ სახლში, გესმის თუ არა!..

ანუტა. (შეშინებულად გასწავს) ბოთლებსაგინ) ღვთის შობალო, შენ იყავ ჩემი შემწე! (აღებს ბოთლებს და ლაგუნით ჭყარეს).

ივანიკა. (თავისთვის) აუსუს თავი!.. მოკვდი ბარვ რაღა, ივანიკა!.. მაგრამ რა მკვლავად, მთელი დამე არ დავიძინებდი და ბოთლებს-კი სულ ერთიან დავარკობებდი. ესლა ბარიშნას არც-

თული წარმოდგენები სექციების შუა რიცხვებიდან დაიწყება სათავად-ანხაურა ბანკის თეატრში.

10 ავისტოს, შუადღისას, სენინარის ქუჩიდან მიიზინა ყასასი ღუქანი ნახინენის მცხოვრებელ მიიქტარ ბაბახანოვა და ივეე პოლიცელს გამოუცხადა, რომ ვიღაც ახალბიბს ქუჩაზე შეხვდა და შეტეში დაგმარა. დატროლი საყურანლოში ვაგზაგნა.

11 ამ თვისას სასახლის ქუჩაზე საჩუქრის სახლში შხარეულს ფრსდან გიორგიბონისა და სტროვო თადოზ ყახაროვს დოხაგბა და კოჯახიმენ სადგური გაუტეხეს და 28 მან. ნივეული და 20 მან. ფულად მოიპარეს. დანაშავენი შეიპტრეს.

9 ავისტოს მანგლისის მცხოვრებელი შვილი 8 წლის დომიდე დციონა ძალდა დატბინა. ძალი მამონდე ვასტრესა ცოფინი აღმოჩნდა: ბავშვი საბატეტიოლოგია სადგურში ვაგზაგნეს.

არჩილუსი, შვილ-თამი (სამდროლო ამიყანები)

რომე მდიდარი ქართველი ქართულს ბატრონობს წერითა, ახალ ძველ საკილობლი ლექსითა მშვენიერთა; შიქრ - მონავარდე გეოსანი შშობილურ გარბობათა ძტვრითა, იტყვის ცხოველს და მართალს, გულსა ძრავს სამღვთო ბტვრითა, მალურსებდა მუხობასა მამა-შვილურად მტვრითა, ლექსითა - კონეტიც შეგვიკრა მცხოვანმა შრომათი ბეგრითა.

ღამა ტ სოფელი (მოწერილი ამბავი)

ჩამიხს-ხმობა (ბათუმის ოლქი), 4 ავისტომ. ამ დღებში ოსმალეთიდან აქაურს მამბადინს ქართველებს ამბავი მოვიდათ, რომ ახალ-ათინში მსტოვებენ გამომჩენი ქართველი ხმებშია და ფამილოლი (ჩიგაძე) გარდაიცვალათ. ამ კაცის სიკვდილის ამბავი ყოველის ქართველს მამბადინს სიბრალულს უღძრავდა და ყველა სი-

ხინებენ ბოთლებს!.. ვი ჩემ სულელთაქს!..

გიტუა. (ჭყარეს ტყუპორას) ჰო, ემბერე; ეგე! აი აკი მეცა ვრეცხავ, მითომ რაო! ასე მთელი ოჯახობა რომ დაადგება საქმეს ერთად, უფრო სულაა... არც მოსწყინებდა კაცს... გარდა მაგისა, ვასათხოვარმა ქალმა უნდა იცოდეს ბოთლის როგინი ხმარება. უამისობა არ იქნება... აქ კოტა რამ-კი არ გვეგონოს საკოდნელი! ჯერ პირველი ისა, რომ ბოთლის კი მშრალი ანინდ უნდა მუშაობო, თორმე როდი იწმინდება.

სეუბრად. შენ უფრო კარგა დამიგდე, ჩემო ანუტა, და ერთ დროში გამოვა დავგება ეს ქუა, როცა ვასთხოვდები და ცალკე ოჯახით იცხოვრებ, მაშინ, გესმის?

ანუტა. ოღონდაც, რომ გამომაღებებ! ხუმრობა საქმე ხომ არ არის!..

გიტუა. (თავისთვის) რასა დღდუნებს ეგ ქალბატონი?..

ივანიკა. ძალიან გამომაღებებ, როგორაო.

გიტუა. (სცენაზე წინ წამოვა. თავისთვის) ღმერთო! რა უბედური და როგორი ვაუთულებია!.. (ხმა-ძლად) მერე, შვილო, უთუთოთ საქორაო,

ნაწილი იხსენიება ხემპერ ანა ფაშოლის. ურავა არ იქნება, რამდენისამე სიტყვი მოვიხსენიოთ ისიც, თუ ამ კაცმა რა გააკეთა ისეთი საქმე, რომ მაშადალით შორის ასე დიდი მსახურა სახელი.

ხემპერ ანა ფაშოლი ჩივავ ნამდვილი ქართველი მაშადალი იყო, ამის წინაპარნიც ისეთვე ქრისტიანი ქართველები იყვნენ, როგორც სხვა ქართველ მაშადალებს. ესენი სცხოვრობდნენ სოფ. ხუტუბანში. თიეთ ფაშოლი ოსმალეთის სამსახურში მსახურებდა და ოსმალის დროს ბათუმის ჯარის უფროსად ყოფილა. განათლება ამას სულ არა ჰქონია, ისე რომ არც თათრული წერა-კითხვა სცოდნია და არც ქართული. სცოდნია მხოლოდ არაბულის დოქტრინის კითხვა ზებირად და იმის მეორებით საშინელი ფანტაზიის უყოფილა, სწორედ ისეთვე, როგორც იყო ანგარებთან სხვა ადგილზე თავადობდნენ. ეს იყო კაცი ერთის თვისებანი იყვნენ, ერთის მიზანობისა და ეთიწიანი ფანტაზიის. ამათი ანგარებით, მუხანათობითა და ფანტაზიისგან ჩვენს ქართველს მაშადალებს დიდი ზარალი და დარღვევა მოუვლიდა, რადგანაც ეს ანგარებითი საქმეები და შურის-მძივებდნენ. ასახლებდნენ ქართველს მაშადალებს საქართველოდამა და ოსმალეთში გადასვლით.

ხემპერ-ანა ფაშოლის ომის გათავებისას რამდენს ემუდარებოდა ნუ. გრ. გურგული, რომ დაწინაბდა, თუ მიხვალ სათათრეთში, ნუ ჰყრი ხალხს და ნუ აკარგვინებს ამ ძვირფას ბინასაო, მაგრამ იმისაგან ყოველთვის უარი იმსოდა, არა შემოძლიან, მე, ბატონო, თათარი ვარ, მე აქ ვერ დავდგები, სათათრეთში უნდა წავიდეთ. თითონ წავიდა და თავისი ერთი მგონი ორმოცეა ათასი კაცი გადასახლება ოსმალეთში, რომელთა უმეტესნიც გზაში დაიხოკენ, გემში—შიშნოლი-ავითამყოფობისაგან და ამ მდებარეს ზღვაში ჰყრიდნენ. ზოგმა მიიღწია და ესენი დასახლდნენ აქა-იქ, მაგრამ არც ამათ დადგათ კი დღე, სამოთხის მსგავსს საქართველოში გახდილებმა იქაური ჰაერი ვერ აიტანეს,

რომ ღვინო ახალ მთავარზე ვადილო მოთლებში. უმისინო არ მოხერხდება. ეს ძალიან დიდი საქმეა, შეილო... ვაჰი, ყველამ უნდა იცოდეს ღვინის ხელი, რომ მადლი იმას ექნებოდა! მე ბევრი გამოჩინილი კაცები მინახავს... ადვოკატები, პოლიკოფიკები, ღვინოები... და ბოთლის გასწორი უნარიც არა ჰქონიათ. ამა, ადვოკატები რომ არ იცოდნენ, სხვას რაღა უნდა მოეკითხო!.. მაგრამ ყველაზე ძნელი-კი ბოჩკადა და ქვეყრილად ღვინის გადაღება. (ამ ღვაწლს ახრავს ანუ ახანს ჰქვია სხვაგვარად იანგაჯ ტაჯკოასის ბიძის დასუქებას. ანუ ტაჯკოასი უნდა იყოს. იანგაჯ მის ქვეყნურს ცაცასათ თვაქუშა) რას გეგონებოდა, ბატონო, რატომ არა ჰრეცხავი?.. ჰო, ღვინის გადაღება დიდი საქმეა-მეთუ, ძალიან დიდი საქმეა და ვისაც ქუთუ აქვს, კიდევ დაიჯერებს ჩემს სიტყვას!..

ანეტა. (რეგისკს. თავისთვის) აი ბედნიერ დღეს რო იტყვიან, სწორეთ ეს არის!..

განდა ავადმყოფობა და ერთი ნაწილი იქ ვაწად უბედურად. აი ასეთი საყვების გამო სცემს აქაური ხალხი ხემპერ-ანის პატივს და ასეთი საყვების გამო იხსენიებენ მის სახელს და თანაც ამბობს, რომ ხემპერ-ანა ნამდვილი თათარი იყო და ქართველი ხალხის სისხლის მშველი! ბევრს რუსსა და ქართველს მოსჭრა ამან თავიო!

მოგახსენებთ, ის შავი და ბნელი დღეები, რაც საქართველოს მეტივრებულ საუკუნეში იწვია მძლიერის შამადასთან, რიგსაც მოხდა ქართველების დიდი გარდასახლება. ამ დროს ქართველმა ძველმა მწერებებმა «შავი დრო» უწოდეს. სწორეთ ასეთვე «შავი დრო» იწვია ამ უკანასკნელ ომის დროს დასავლეთის საქართველოში მცხოვრების ქართველს მაშადალებს და ზოგიერთის მეოხებით გადასახლება, გაწევა თითქმის ოთახის ათასი კაცი. ეს რიგები გამოანგარიშებული აქეთ აქაურს ქართველს ბევრებსა და აღებს. ესენი ამბობენ, რომ ამაზე მეტიც იქნა გადასული, ეს ჩვენ იქიამ გიციოთ, რომ ქართველს მაშადალით რიგები ნახევრის მძლიერზე მეტი იყო. ასე, ექვსის ათასს ამბობენ.

დღეს-კი იქ, ოსმალეთში, ას ორმოც ათასზე მეტი ადამ იქნებაო, რადგანაც უმეტესი ნაწილი ამ გადასახლება დაიხოკა. დახოკილან იმტომ, რომ მეტის მეტს სიღატაკეში ჩაყარდნენ: ოსმალეთს ესენი ვერ დაუჯილდოვებია, ესენი დაუხალხობია ისეთს დაგდებო, სადაც ვერც სიმინდი მოდის რიგინად, ვერც საქონელი სძლებს სადაც დეკრ სხვა რამ მოდის კარგად. ეს ის ადგილებია, რომლისთვისაც ბერძენებსა და თათრებს თავი დაუშვებიათ და სხვაგვარად გადასახლებულან: ჩვენ აქ ვერ გავდებთ, ვიხოკებთო. სწორედ ამ ალაგებში დასახლა ოსმალეთმა აქედან მისული ხალხი და ამ ადგილებმა დიდ-ძალიც გაწევიდა. დასახლებითი თუმც დასახლა, მაგრამ დახ- მარება-კი არა მისცა-რა, მისცეს მხოლოდ ორიოდ რაყა სიმინდი, რომელიც პურად შესჭამეს და სათესლად ვერ შეინახეს;

ბოჩკაში მარტო ერთგვარი ღვინო უნდა ჩასახს... ჭკვიანი კაცი ამ სიტყვასაც ვაიგონებ... ერთხელ... (აჟანგას) ეს რა-წითლის ბოჩკა რომ შენი იყოს, რას იზამდი, ივანია? ივანია. მე? რა უნდა მექნა! ავღვე-ბოდი და გაღვინდი შიგ კაი იმერულ ღვინოს.

გიქუა. დარდაკი რომა ხარ, იმიტომ! შენა, ანეტა? ანეტა. ჩემთვის სულ ერთია! გიქუა. არა, ჩემო კარგო, სულაც არ არის ერთი. დამიჯერე, შეილო, ეს ლაზარაკი შენთვის ბევრით უფრო გასართობი უნდა იყოს და უმეტესე-ანსკი, იდრე შენი დაუსრულებელი ანსკი-უნსკი მოდის მისი. (განაგრძობს ჩაყინებას) მე-კი სულ სხვაგვარე მოვიქცი... მე სხვა ღვინოს წინდდაც არ გამოჩევი რა-წითელ-ში... მაგრამ გე უნდა არაფერი. საჭმელის არის, რა უნდა ქნას კაცმა, როცა ბოჩკაში ღვინო მისს იწევი!.. დიდხანს რა დგას და ნელ-ნელა შერბა.

ივანია. გე-კი ვერსად შევიტყე-ბრძანეთ, ბატონო, რომ ჩვენც ვიცოდეთ.

ბირველი ამათვის არც საქონელი არა, არც ექიმო, არც წაბალი, არც სახლები და სხვ. დიდ სიღატაკედ მიადწიეს, ასე რომ თავიანთს შეიღებს ოსმალურზე გაიყვანა დასუქეს და იქი-დამ ანალების ფულებით აქეთ საქართველოში კაცებს ჰზავნიდნენ და საქმელს სიმინდს ყიდულობდნენ და ნაგებობა და გემებით მიჰქონდათ იქით. ეს დღესაც ისევე ისეა და აქედამ ოსმალეთში დიდძალი სიმინდი მიავიქ.

ასეთს შავს დღეებში ჩაყარა იქ გადასული ქართველობა და ასეთი მწუხარება ადგათ თიეთ დღესაც. ყველა ეს უბედურება, შეწუხება და გაკარვება მოუხდათ თავიანთის შეცდომითა და სხვების ჩაგონებით, ეს ჩამგონებენდი არიან მოლები და ხოჯები, ჩამგორმონეს სავლად გარეთიდან მოდიოდნენ და თიეთ დღესაც მოდიან. ამ მოლებს და ხოჯებს გარდა, რამდენიმე ქართველი მაშადალი ბეგი, ალა ფაშა, ყველა ამ ბოროტებისა და მოტყუების იმიტომ სადიოდნენ, რომ ოსმალეთისაგან ამათ დიდს საჩუქრების მიღება შეეძლოთ. მაგრამ მივიღო ვერ აღურთულდა, ოსმალეთის მფარვე-ბამ ამათ მხოლოდ მიწები მისცა და სხვა-კი არაფერი. ერთი ამათგანია ეს ფაშოლიც, რომელსაც ბოლოს გული სტოდა, სინანულიცა შე-გულიანდა დაიხოკა. დახოკილან იმტომ, რომ მისი მეტს სიღატაკეში ჩაყარდნენ: ოსმალეთს ესენი ვერ დაუჯილდოვებია, ესენი დაუხალხობია ისეთს დაგდებო, სადაც ვერც სიმინდი მოდის რიგინად, ვერც საქონელი სძლებს სადაც დეკრ სხვა რამ მოდის კარგად. ეს ის ადგილებია, რომლისთვისაც ბერძენებსა და თათრებს თავი დაუშვებიათ და სხვაგვარად გადასახლებულან: ჩვენ აქ ვერ გავდებთ, ვიხოკებთო. სწორედ ამ ალაგებში დასახლა ოსმალეთმა აქედან მისული ხალხი და ამ ადგილებმა დიდ-ძალიც გაწევიდა. დასახლებითი თუმც დასახლა, მაგრამ დახ- მარება-კი არა მისცა-რა, მისცეს მხოლოდ ორიოდ რაყა სიმინდი, რომელიც პურად შესჭამეს და სათესლად ვერ შეინახეს;

თვის მე ასე მოვიქცი: მეტყვარზე მოვაროვე სუფთა ქვიშა. უკრი მივღე ანეტა, რას ვამბობ... სუფთა ქვიშა, მეთუ.

ანეტა. ამა როგორ არ დაგვიდებ ურს! მაშ... განა მაგაზე კარგს რასმე ვაგვირებ-და სადმე!

გიქუა. მე-კი არა გითხავ, ამაზე კარგს ვაგვირებ რასმე თუ არა-მეთუ, ჩემთვის ისიც შენთვის ისიც კი ვიცი, რომ ეს ცოდნა შენ ოდესმე გამოგადგება ცხოვრებაში, როცა ვაგვანობოვებ...

ანეტა. ეს კარგათ უნდა იცოდეს, მამა, თამ მე, როცა ქმარი მეყრ-ლებდა, თავის დღეში არც ბოჩკითა და არც ქვევითი არ შევინახე ღვინოს... მე პირდაპირ მოთხოვითი ვაყიდებო.

გიქუა. (წამოხტება) როგორ თუ მოთხოვითი!.. შე სულელო, მერე რა გეცოდნება, ღვინოა მოთხოვითი თუ სხვა რამ ეშმაკი... განა შენ არ იცი, რომ სირაჯები ათასნარი მანქანებით ვაგვირებთ ბოლმე ღვინოს... ამა კაცმა შენ უკრი როგორ უნდა დაგვიდოს, როცა მაგისთანა სიტყვებს ლაზარაკობ...!

ენახე, ერთი ახალგაზდა ქართველი მაშადალი, ასე 21 წლისა, ოსმალეთში მოსული; ეს ყმაწვილი კაცი ომის შემდეგ პატარა წყუყვანითა და იქ გაზლიდა, დღეს-კი იქ ყველა დამდგარა და აქ მოსულა სა-მუდამო საცხოვრებლად დედის ნათესავებთან.

შუაგულს ოსმალეთში მცხოვრები ქართველებზე-კი ვერა შევტყე-რა და რაც აქეთა შრის ქართველების ცნობები ვიხილე ამას-კი აქვე მოვიყვან: 1) პატარა ტრაპიზონში 150 კომლი ქართველი; 2) ახალს თაინში 200 კომლი; 3) თრაპიზონში 100 კომლი; 4) ორბეში 400 კომლი; აქ სავალიცა აქეთ და 150 ყმაწვილი სწავლობს ქართველ მაშადალებს. მასწავლებლებად მოლები არიან; ასწავლიან არაბულსა და ოსმალურს ენებს; 5) ირიზეში 600 კომლი. აქაური ქართველები ენახე, გემებსა და ნაგებებში მოხვენეს იქ წასახლება და მეც ვაგვიტყე, ამ ირიზეშიც ქართველებმა ქართული კითხვა იცოდნენ. ძალიან გეხარდათ, რომ მე წიგნები მივეცი. ოფანანი არისო? კითხეს. არის-მეთუ. ამას ყველა დაიწავლი-სო. ჩვენში ქალბი სულ ქართულად კითხულობენო. აქ სკოლებიც არსებობს; საჯარო და საქლო. ყველამ მო-ლები და ხოჯები ასწავლიან. ქალბის სკოლას «მეტეს» ეძახიან. აქ მასწავ-ლებლად არიან ბებერი ხოჯები და მოლები. ყმაწვილებს თათრულსა და არაბულს ასწავლიან. ქალბს ძლიერ აფანატისებენ, ისე რომ პარსკე-ლით ენენი ორის სათხის განმავლ-ბაში სულ ყოვანს სათხილობენ. სხვა-თა შორის აქ არის მასწავლებლად ერთი ქართველი ხოჯა, გვარად ალი ეფენდ ბოხიძე, სტამბოლის რეზი-დოში გაზრდილი; 6) ფლოთანა 50 კომ; 7) გერესონი 60 კომ. 8) უნიაში 800 კომლი. აქ მასწავლებ-ლებიც აქეთ. იმ სასწავლებლებში სწავ-ლა სამსწავლიად გრძელდება, ეგრე მოლები ასწავლიან და ბოლოს ერის კაცები. სწავლის შესრულების შემ-დეგ სტამბოლის რეზიდენში მიდიან, სადაც სამსწავლს ჩრებიან, აქედამ ზოგნი სასულიერო კაცებად გამოდიან

ანეტა. იქნება ამ ისეთი ღვინო მომწონს. კაცია და გუნება!..

გიქუა. ქალია და გუნების პატრიონი... გაიჟღერდები და რეცხე ბოთლები, ევა სჯობია!.. და-მიხედოთ თვალები წლის ქალს. ჩინე-ბულიათ გავზარდე, ფორტობიანზე დაკვრა ვასწავლებინე, ბენციონის გავწურთინე, ხატვა ამან იცის, დეო-რათათა, თუ რაღაც ვანდაბა, ისიც-კი ისწავლა, და ესლა პირში შე-მომდგამო და შეუბნება—ღვინოს ბოთლობით ვიყიდო!.. ჰოი, მალა-ლო ღმერთო, რატომ თავზე არ ჩამომეჭკევი! რატომ არ გებრალბები, რომ ესეთი უბედური ვიქ ვარ!.. (დაწყნარება და კვლავ განაგრძობს ჩა-ყინებას) ჰო, იმას ვამბობდი. მეტყე-რა შევავაროვე სუფთა ქვიშა, კარ-გა დაზოხიანდა ვაგვირებ ორჯულ-საშუარ, მერე მუზეგ ვაგაზრე და შე-ვინახე პაკით. როცა-კი რა-წითელ-სიღატაკე მისს დაიწვევდა ბოლმე ბოჩკაში, მოეხსენიდი პირსა და ცოტ-ცოტა ქვიშას ჩაყრიდი შიგ, სანამ ღვინო ისევ პირამდ არ აიწვედ... უნდა იცოდეს, ანეტა, რა დიდი რამ არის, როცა ღვინო ბოჩკაში სულ პირ-პირად დგას... უმისინო ძნელია, —ღვინო ფუტება.

და ზოგნი სხვად; 8) ისონი—60 კომ. 9) ონა—100 კომ.; 10) ბოლბანი—50 კომ.; 11) ფაქა; 140 კომ.; მე-დერსები აქეთ 12) ჩარზაბა—10 კომ.; 13) სასონი—200 კომ.; 14) დიარ ბეჭი—100 კომ. 15) თურბი—70 კომ. 16) კუნჯულის—60 კომ. 17) კიზილიარ მარსა—100 კომ. 18) გეტეზს 50 კომ. 19) სი-ნაფს 50 კომ. 20) აიანჯუს 100 კომ. 21) ჩათაღვიეთუნს 200 კომ. აქ აჭარიდან გადასული არიან. 22) ვართენს 50 კომ. 23) აღაშენ-ნის 30 კომ. და სხვანიც მრავალი. მარტოდ აქ სცხოვრობენ ის ქარ-თველი, რომელიც ხემპერ ანა ფაშოლის მეკადინობით გადასახლებულან ოსმალეთში.

ყველა ამ სოფლებში ნამდვილი ქართველები სცხოვრებენ. ამათი სა-ხალხო ენა შინა და გარე ქართუ-ლი ენა არის. ღვინო, თამბაქო ტირილი ქართულად აქეთ. ბევრს სოფელს თავიანთის სოფლის სახე-ლები უწოდეს, ზემოდ ჩამოთვლილი-ნი-კი მათზე ადრეც ყოფილან და იმიტომ თათრული სახელები აქეს. ყველა სოფელს თავის გაზე აქვს და მთლა ხოჯები ჰყავს. მდებარეობა აქეთ. სწავლა თათრულად და არაბულს ენებზე და იმიტომ პატარა ბე-რებზე ქართული ავიწყდება. ამითი ყუფენი ქართველი მაშადალები არიან. ესენი ქართულად არჩევენ საქმეს. ამათში ქართული კითხვაც ბევრმა იცის, ქართველობა თა-ვიანთს ნათესავებს ქართულად სწე-რენ წერილებს და საქართველო-დაც ისევე ქართულად უგზავნიან წერილებს. ამ ქართველებისაგან აქა-ურს ერთს მაშადალი ვულ კაკე-ოლიის წერილი მოსულია, რომლი-თაც ტყვეობიან და ყველგანაა; რომ ევტის ქართული წიგნები მოგვარო-დითო. ამას ადრეც ვაგზავნიან იმთ-თვის ქართული წიგნები და ესლაც იმიტომ უთხოვინათ ამისგან. მე გა-დავეცი ამას მათგან რეზიდენთა ანა-ნიითურთ 200 წიგნი გასაგზავნად. ამათი ნაწერი ქართული წერილებიც ენახე. ქართული ასობის ზოგს თათ-რულის ასობის სახე მიუღია. ნი-მუშები შეეკრიბე. ამ ხალხში რომ

ივანია. ყოჩაღ, ბატონო, ეგ რა ჭკვიანი ხერხი მოგიგონებია!

გიქუა. ვა, მაშ უნდა რა გგონა! აი მე ხომ ერთი შეწავლელი ვაჭარი კაცი ვარ, მაგრამ ეგე ჩემის ქუთით სადმე მივადწიე! ეგ სულ იმის ბოლბაია, ჩემო ივანია, რომ ვეფიქრობ, ესაზრავ, წონა და ზომა მიკორავს ხელში. (თავს ჩაქს) გაქრეს, რომ მე არ ვიცილო ღვინო ბოთლობით!.. უკაცრეთა, ქალბატონო!..

ანეტა. (თავისთვის) ღმერთო! რა მომამებრა ამ ღვინოებმა თავი! ღვი-ნი მეტი აღარა ასასუსლა მაშამენს; სულ ღვინოა და ღვინო!..

გიქუა. (წამოგდება) ივანია! ივანია. რას მიბძანებთ?

გიქუა. მოგონით, სულ დაგვიტყვით, რა აქ მოთლები იყო. წადი თავი-ღვინოს ოთახში და სულ აქ წამოიღვე, რა-კი იქ განჯინაში ბოთლები აწა-ყვი. ხომ იცი, საცაა?

ივანია. რაა ვა ვიცი, ბატონო, მე თითონ შეგაწევი. ესლავ მოგარ-თმეთი. (მარხის).

(შემდეგი იქნება)

